

▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶ **Z ŻYCIA** ◀◀◀◀◀◀◀◀◀◀
TOWARZYSTWA

ALFRED DUBICKI
ZASŁUŻONY PREZES POLSKIEGO TOWARZYSTWA
GEOFIZYCZNEGO

Fot. 1. Doc. dr Alfred Dubicki (2007)
Photo. 1. Dr Alfred Dubicki, Associate Professor

Na walnym Zgromadzeniu Polskiego Towarzystwa Geofizycznego w lutym 2017 dotychczasowy wieloletni Prezes PTGeof. doc. dr Alfred Dubicki nie wyraził zgody na ponowne kandydowanie na to stanowisko, z intencją przekazania władzy w Towarzystwie w ręce młodszych kolegów. Pełnił tę funkcję ponad 32 lata (8 kadencji), przeprowadzając Towarzystwo przez trudny okres transformacji ustrojowej, towarzyszących jej zmian w organizacji nauki polskiej, której ogniwem są towarzystwa naukowe, narastających trudności finansowych, a także pewnego zaniku potrzeby bezinteresownej pracy społecznej. W czasie obejmowania stanowiska prezesa PTGeof. w jesieni 1984 roku sytuacja też nie była łatwa, gdyż po okresie 10-letniej prezesury profesora Stanisława Zycha, na skutek zdarzeń losowych następowały częste zmiany osoby prezesa (profesorowie Marian M o l g a, a następnie Edward M i c h n a i Jerzy M i c h a l c z e w s k i). Wybór Alfreda Dubickiego na prezesa PTGeof. jesienią 1984 roku zapewnił Towarzystwu stabilizację władz i możliwości prowadzenia konsekwentnej działalności naukowej, wydawniczej i popularyzacyjnej. Za tę działalność pełną zaangażowania, obejmującą bez mała połowę dziejów Polskiego Towarzystwa Geofizycznego, wyrażamy Alfredowi Dubickiemu gorące podziękowania, a naszym czytelnikom przedstawiamy sylwetkę tego zasłużonego organizatora służby hydrologiczno-meteorologicznej, naukowca i działacza¹.

Alfred Dubicki urodził się 10 stycznia 1937 roku w Cielechowszczyźnie w województwie nowogródzkim (obecnie Białoruś) w rodzinie ziemiańskiej. Jego rodzicami byli Władysław i Malwina z Kozłowskich. Dzieciństwo Alfreda przypadało na okres wojny, którą przeżył w Nalibokach. W roku 1945, w wyniku utraty wschodnich ziem Rzeczypospolitej, został wraz z rodzicami i rodziną repatriowany do Lubka na Ziemiach Zachodnich (obecnie województwo lubuskie). Tutaj ukończył liceum ogólnokształcące.

Po uzyskaniu świadectw dojrzałości w roku 1955 A. Dubicki podjął studia w Uniwersytecie Wrocławskim na wydziale Nauk Przyrodniczych. Na podstawie pracy z zakresu hydrografii w roku 1960 uzyskał dyplom magistra i w tym samym roku podjął pracę zawodową w Oddziale Wrocławskim Państwowego Instytutu Hydrologiczno-Meteorologicznego w Dziale Prognoz Hydrologicznych, gdzie poszerzał swoją wiedzę z zakresu prognoz hydrologicznych, zdawał egzaminy specjalistyczne, uzyskując kolejne stopnie synoptyka hydrologa. Zaangażowanie w pracę, zdobyta wiedza, umiejętność pracy twórczej i zdolności kierownicze sprawiły, że już po dwóch latach (1962) został powołany na kierownika Pracowni Prognoz Hydrologicznych. W roku następnym został przeniesiony na stanowisko asystenta naukowo-badawczego.

Alfred Dubicki kierował pracownią Prognoz Hydrologicznych przez 11 lat (1962-1973). W tym czasie zorganizował sieć osłony hydrologicznej w dorzeczu górnej i środkowej Odry i zapoczątkował tworzenie bazy danych dla prognoz hydrologicznych. Pod jego kierunkiem prowadzono prace dotyczące: mechanizmów formowania i prognozowania kształtu i objętości fali wezbraniowej w dorzeczu górnej i środkowej Odry, będącej pod wpływem zbiorników retencyjnych; właściwego doboru i praktycznego zastosowania metod prognostycznych; a także optymalizacji sieci pomiarowej dla potrzeb prognoz powodzi i suszy oraz osłony przeciwpowodziowej. Pracami tymi zarówno kierował, jak również brał w nich czynny udział. Jego prognozy, szczególnie w okresach zagrożenia powodziowego, odznaczały się dużą trafnością, zyskując wysokie oceny Wojewódzkich Komitetów Powodziowych i Głównego Komitetu Powodziowego. W połowie lat 1960. włączył się do prac na wodach granicznych, od początku brał aktywny udział w roboczych spotkaniach w Ostrawie, Szczecinie i Frankfurcie.

Po przejściu na stanowisko asystenta uaktywnił działalność naukowo-badawczą, skupiając się głównie na zagadnieniach zagrożenia powodziowego w Sudetach i na poznawaniu meteorologicznych i hydrologicznych aspektów formowania się wezbrań na Odrze i jej dopływach. Jego działalność znalazła odbicie w licznych publikacjach, raportach, referatach i konsultacjach.

W roku 1972 A. Dubicki uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych na podstawie pracy *Przyчины oraz możliwości przewidywania wezbrań roztopowych w dorzeczu Odry*, nadany przez Radę Naukową

¹ Jego dokonania zawodowe są oparte na opracowaniu poświęconym 60-leciu działalności Oddziału Wrocławskiego IMGW i 30-leciu pełnienia funkcji dyrektora Oddziału przez A. Dubickiego. Autorami wspomnienia są: H. Florczyk-Gołowin, H. Mordalska, A. Słomska i T. Tokarczyk.

Państwowego Instytutu Hydrologiczno-Meteorologicznego. Po uzyskaniu stopnia doktora został mianowany adiunktem i objął obowiązki kierownika Zakładu Badań Regionalnych. Tutaj zorganizował od podstaw działalność badawczą w zakresie meteorologii i hydrologii, w tym zorganizował i oprzyrządkował 6 zlewni sudeckich, w których uruchomił pełny monitoring hydrologiczny i meteorologiczny w ramach międzynarodowego programu UNESCO i WMO dotyczącego obiegu wody w reprezentatywnych i eksperymentalnych zlewniach rzecznych. Rozszerzając swoją działalność międzynarodową uczestniczył w studium UNESCO w Moskwie, dotyczącym głównie eksperymentalnych badań hydrologicznych w małych zlewniach rzecznych, oraz odbył w Anglii staż z zakresu ochrony wód, zorganizowany w ramach współpracy z Amerykańską Agencją Ochrony Środowiska EPA. Jako uznany specjalista z ramienia WMO prowadził wykłady i konsultacje z zakresu organizacji systemu osłony powodziowej w Korei Północnej. Kontynuował też podjętą wcześniej współpracę bilateralną Polski i Niemiec na wodach granicznych, pełniąc funkcję kierownika polskiego zespołu do spraw hydrologii i hydrogeologii. Współpracował z Republiką Czeską w zakresie hydrologii i osłony przeciwpowodziowej, kierując zespołem polskim.

W grudniu 1977 dyrektor Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (b. PIHM), prof. Zdzisław Kaczmarek powierzył dr. Dubickiemu stanowisko dyrektora Oddziału Wrocławskiego IMGW. W roku 1990, w uznaniu dorobku zawodowego i naukowego, Rada Naukowa IMGW nadała mu tytuł docenta. W tym czasie doc. A. Dubicki pełnił już funkcję prezesa Polskiego Towarzystwa Geofizycznego.

Jako dyrektor Oddziału Wrocławskiego IMGW wprowadził liczne zmiany organizacyjne, zrealizował wiele istotnych inwestycji w celu udoskonalenia i unowocześnienia służby hydrologiczno-meteorologicznej oraz badań naukowych. Osobiście czuwał nad właściwym przebiegiem tych prac. Tematyka badawcza w Oddziale Wrocławskim była wówczas skupiona na ocenie zasobów wodnych Karkonoszy oraz na wpływie degradacji środowiska na odpływ rzeczny. Szczególnym przedmiotem zainteresowań doc. A. Dubickiego były zagrożenia powodziowe w Sudetach, a zwłaszcza meteorologiczne i hydrologiczne aspekty powstawania wezbrań na Odrze i jej górskich dopływach. Podjął pracę w zespołach nad wynegocjowaniem umowy o współpracy polsko-niemieckiej na wodach granicznych oraz umowy w sprawie powołania Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem w ramach współpracy Polski, Niemiec, Czech i Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Oddział Wrocławski osiągnął wysoki poziom organizacyjny i naukowy, doceniany w kraju i za granicą.

Jako pełnomocnik Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa na początku lat 1990. zorganizował we Wrocławiu Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, który wspierał merytorycznie i kadrowo. Inicjował pierwsze w Polsce działania związane z tworzeniem późniejszego programu nazwanego Systemem Monitoringu i Osłony Kraju (SMOK). Opracował koncepcję rozwiązań technicznych sygnalizacji i systemów operacyjnych prognoz opartych na komputerowych systemach telekomunikacji, przetwarzania i archiwizacji danych. Zorganizował i uruchomił nowoczesny system osłony powodziowej dorzecza Odry i Warty na podstawie tej opracowanej koncepcji.

Ciągle zabiegał o poprawę jakości wód Odry. Przewodniczył polskiej grupie specjalistów z dziedziny gospodarki wodno-ściekowej w sferze przemysłowej oraz jakości wód, w ramach współpracy z francuską firmą BCEOM mającej na celu opracowanie podstaw prognozy jakości wód rzeki Odry do roku 1995. Negocjował umowę w sprawie wspomnianej wcześniej Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem. Umowa ta została podpisana w roku 1996 przez Polskę, Niemcy, Czechy i Unię Europejską. Jako przewodniczący grupy polskich specjalistów przystąpił do organizacji Sekretariatu i do realizacji programu jej działania. Będąc kierownikiem Sekretariatu Tymczasowej Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, stworzył zaplecze organizacyjne i kadrowe Komisji oraz planował i nadzorował prace powołanych grup roboczych, a także objął kierownictwo jednej z nich. W pierwszym roku działania, przy udziale specjalistów z trzech państw, powstał wspólny Program Szybkiego Działania dla Ochrony przed Zanieczyszczeniem na lata 1997-2002. W programie tym były przewidywane konkretne przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące oczyszczalni ścieków komunalnych i przemysłowych oraz plan likwidacji uszkodzeń oczyszczalni, jakie powstały w wyniku katastrofalnej powodzi w lipcu 1997. Reprezentując Polskę i kierując grupą

specjalistów do współpracy na wodach granicznych, przyczynił się do opracowania programu ochrony wód Odry przed zanieczyszczeniem na lata 2003-2010.

Podczas wspomnianej powodzi 1997 wielkim osiągnięciem doc. A. Dubickiego było zorganizowanie pomiarów natężenia przepływu w trudnych i niebezpiecznych warunkach oraz stałe monitorowanie przemieszczania się fali wezbraniowej i jej prognozy. Oddział współpracował ściśle z Wojewódzkimi Komitetami Przeciwpowodziowymi. Następnie po powodzi podjął zadanie usuwania jej skutków. Odbudowano 76 zupełnie zniszczonych wodowskazów i 30 limnigrafów. Wyremontowano 22 uszkodzone wodowskazy i 24 limnigrafy. Wyremontowano wiele urządzeń hydrometrycznych i niektóre posterunki klimatologiczne i opadowe. Dzięki wspomnianemu programowi SMOK, którym kierował na terenie Oddziału Wrocławskiego, odbudowano i wyposażono sieć obserwacyjno-pomiarową, która teraz osiągnęła bardzo wysoki poziom operacyjny. Doc. A. Dubicki jest współautorem (wraz z H. Słotą i J. Zielińskim) monograficznego dzieła *Dorzecze Odry. Monografia powodzi lipiec 1997*.

W latach kierowania Oddziałem Wrocławskim IMGW podejmował i pogłębiał wcześniejszą współpracę z zespołami badawczymi niemieckim i czeskim dotyczącą opracowania jednolitych charakterystyk wód granicznych, metod pomiarowych i prognoz hydrologicznych. Nawiązał współpracę z licznymi instytucjami, uczelniami i przedsiębiorstwami zagranicznymi (m.in. Dania, Wielka Brytania, Niemcy), co spowodowało, że zespół pracowników Oddziału miał możliwość uczestniczenia w wielu międzynarodowych projektach badawczych, w tym również w Ramowych Programach Unii Europejskiej.

W roku 2004 Minister Środowiska powołał doc. A. Dubickiego na członka Rady Gospodarki Wodnej Rejonu Wodnego Środkowej Odry i powierzył mu funkcję przewodniczącego. W tym samym roku, w uznaniu zasług i dorobku naukowego, doc. A. Dubicki został powołany na stanowisko Głównego Hydrologa IMGW.

Do licznych dokonań Docenta należy zaliczyć popularyzowanie wiedzy ekologicznej poprzez działalność odpowiednich punktów edukacyjnych w siedzibie Oddziału i w Obserwatorium Wysokogórskim na Śnieżce. Był organizatorem i uczestnikiem licznych konferencji regionalnych, krajowych i międzynarodowych poświęconych zagadnieniom hydrologii, meteorologii i gospodarki wodnej. Kilkakrotnie brał udział w Kongresach Światowej Organizacji Meteorologicznej. Jego dorobek naukowy wynosi 130 pozycji, opracowanych samodzielnie lub ze współautorami, opublikowanych w Polsce i za granicą. Jest także autorem niepublikowanych operatów i raportów.

Doc. A. Dubicki udzielał się i do dziś udziela w licznych organizacjach i gremiach naukowych: był członkiem Rady Naukowej IMGW, gdzie pełnił funkcję członka prezydium i wiceprzewodniczącego; był członkiem komitetu redakcyjnego Wydawnictw IMGW, członkiem wielu komitetów Polskiej Akademii Nauk. Uczestniczy w pracach Rady Towarzystw Naukowych PAN, Rady Naukowej Karkonoskiego Parku Narodowego i Rady Naukowej Parku Narodowego Gór Stołowych.

Jednocześnie z bogatą i wielostronną działalnością zawodową i naukową, opisaną tu tylko w skrócie, doc. A. Dubicki przez 32 lata prowadził jako Prezes Polskie Towarzystwo Geofizyczne. W tych latach Towarzystwo zorganizowało liczne seminaria i konferencje krajowe i międzynarodowe, opublikowało kilkanaście monografii, w tym będących pokłosiem tych konferencji. Jako przykład niech posłuży jedna z ostatnich konferencji, zorganizowana w 2013 r. przez Oddział Wrocławski z inicjatywy doc. A. Dubickiego *Odrzańska droga wodna – stan obecny i perspektywiczny*. Szlak żeglowny Odra-Dunaj jest szczególną pasją Docenta. Problematyka konferencji i powstała monografia pod tym samym tytułem, której jest współautorem, wpisuje się znakomicie w program rozwoju gospodarki morskiej i żeglugi śródlądowej oraz planów geopolitycznych Trójmorza. Ukoronowaniem wieloletnich prac było opracowanie i opublikowanie *Słownika meteorologicznego* pod redakcją prof. Tadeusza Niedźwiedzia (2003). Publikacja tego wyjątkowego dzieła 28 autorów mogła powstać dzięki determinacji doc. A. Dubickiego. Mimo obiektywnych trudności Towarzystwu udało się utrzymać nieprzerwanie własne czasopismo *Przegląd Geofizyczny* (od 1948 roku). Prezes usilnie zabiegał o sprawy Towarzystwa i jego prestiż, m.in. kładąc nacisk na bliską współpracę z IMGW. Stosunkowo niewielkie towarzystwo naukowe (ok. 350 członków w całej Polsce) związane z dość wąską, aczkolwiek ważną dziedziną nauki, jaką jest geofizyka i jej nauki pokrewne, Instytutowi zawdzięcza swoją skromną siedzibę, dostęp do serwera

internetowego, pomieszczenie na księgozbiór, ma możliwość korzystania z pomieszczeń seminaryjnych i konferencyjnych oraz wspólnego wydawania pozycji monograficznych i innych publikacji. Aczkolwiek PTGeof. od początku istnienia było związane z Instytutem, w czasach transformacji gospodarczej zabiegom właśnie Prezesa zawdzięczamy utrzymanie tej współpracy i zapewnienie życzliwości obecnych władz IMGW.

Charakteryzując sylwetkę doc. dr Alfreda Dubickiego oraz dokonania zawodowe i społeczne, należy wysoko ocenić jego pasję i odwagę w podejmowaniu – wydawałoby się niemożliwych do realizacji – zadań, które jednak w końcu udało się wykonać. Znakomicie potrafił tworzyć zespoły pracownicze.

Praca zawodowa i naukowa oraz szeroko zakrojona różnorodna działalność doc. dr Alfreda Dubickiego została doceniona, co znalazło potwierdzenie w przyznanych mu licznych wyróżnieniach: w 1976 r. otrzymał Złoty Krzyż Zasługi, w 1984 r. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski i w 1997 r. Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Jest też laureatem wielu wyróżnień i nagród, odznaczeń resortowych i regionalnych. W uznaniu zasług Polskie Towarzystwo Geofizyczne w bieżącym roku nadało mu godność Członka Honorowego Towarzystwa. Doc. dr Alfred Dubicki pozostaje nadal w składzie Zarządu Głównego PTGeof., służąc swoim doświadczeniem.

Przedstawiając sylwetkę doc. A. Dubickiego jako zasłużonego hydrologa, organizatora, praktyka i uczonego, a także wieloletniego prezesa naszego Towarzystwa, nie możemy pominąć cech jego osobowości. Jest wymagający, ale wrażliwy na ludzkie troski i problemy. Komunikatywność, pogodny usposobienie i dowcip zjednały mu powszechną sympatię zarówno wśród pracowników, jak i społeczności naszego Towarzystwa. Za cały oddany wysiłek Towarzystwu oraz za dalszą gotowość działalności składamy mu gorące podziękowania i życzenia owocnej pracy zarówno dla Towarzystwa, jak również w wielu innych dziedzinach – wszak wiemy, że on nie spocznie, bo taki jest jego temperament i charakter. Życzymy również dobrego zdrowia i pomyślności w życiu osobistym.

Urszula Kossowska-Cezak, Jerzy Szkutnicki